

opLAND

HYRDEENGEN

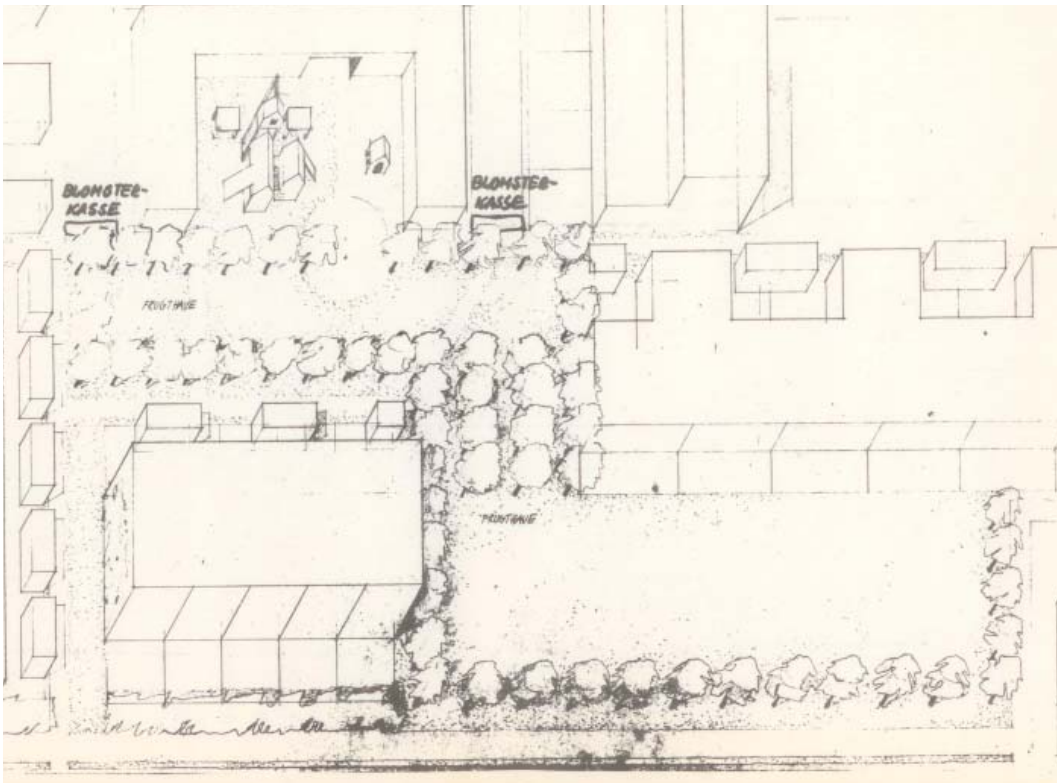
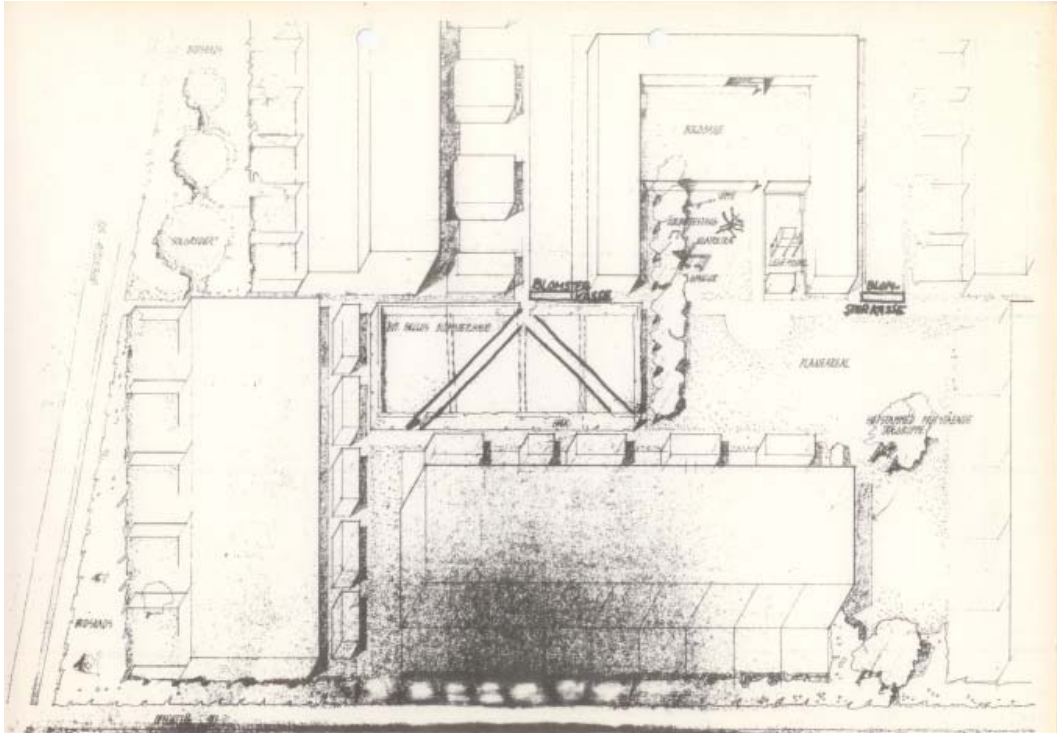

Udviklingsplan for grønne områder

OKTOBER 2022

Indholdsfortegnelse

Indledning og formål	5
Eksisterende forhold	8
Udviklingsplan 1:2000	10
1 Ankomstområdet	12
Fremtidige forhold for ankomstområdet	14
2 De grønne forarealer ved gavle	18
Fremtidige forhold for de grønne forarealer ved gavle	20
3 Plantebede ved stikveje	22
Fremtidige forhold i plantebede ved stikveje	24
4 Dobbeltække langs stikveje	26
Fremtidige forhold for dobbeltække	28
De bygningsnære grønne arealer	30
5 De bygningsnære, grønne arealer	32
Fremtidige forhold for de bygningsnære arealer	34
Et detaljeret eksempel, 1. gård.	36
6 Volden	38
7 Fodboldbanen	42
Biodiversitets-score	44

Originale plantegninger af Hyrdeengen, 1975

Indledning og formål

Flere steder ses den oprindelige plan stadig i områdets beplantning, som i den tredje gård, hvor rækker af gamle æbletræer er placeret som på de gamle plantegninger fra 1975

I midten af 1970'erne tegnede arkitekt Johan Christensen de 199 rækkehuse centralt placeret i Vallensbæk Nordmark, som blev døbt Hyrdeengen. Hyrdeengen er udformet efter datidens tendenser og i høj arkitektonisk kvalitet. Det samme gælder udearealerne, som nøje har været afstemt bebyggelsens karakter.

Grundejerforeningen Hyrdeengen har bedt Opland Landskabsarkitekter om at komme med løsningsforslag på konkrete problemstillinger på foreningens udearealer.

Det gør vi i denne udviklingsplan, som udpeger retningen og rammerne for det udendørs vedligehold, så man dels i store træk ved, hvilke opgaver og udgifter man har i udsigt, og dels har en overordnet ramme at arbejde indenfor, når der løbende viser sig nye behov for tilpasninger.

Planens overordnede formål er at styrke og løfte områdets samlede arkitektoniske karakter, og at skabe gode rammer for den fremtidige drift. Her er der udtrykt et ønske om

at undgå bærbærende træer og buske langs gangarealerne, samt generelt at træerne ikke må blive for høje og beskæringskrævende. Der skal være tydelig afstand til private hegn, og planter med torne, invasive arter, samt allergifremkaldende planter er uønskede. Med disse forbehold er det intentionen med planen at skabe en større biodiversitet inden for en kontrolleret ramme i henhold til områdets karakter og arkitektur.

Ved at arbejde strategisk og sanseligt bevidst med udearealerne, vil Hyrdeengen i fremtiden kunne tilbyde rammer, der vil øge oplevelsesværdien for kvarterets beboere og stå som et mere klimarobust boligkvarter.

Hyrdeengen er placeret i rolige, grønne omgivelser. Murstensfacaderne og det geometriske formsprog i bygnings- og beplantningsstrukturene, trækker spor tilbage til Hyrdeengens oprindelige plan fra 70'erne.

Karakteristisk for områdets materialitet og udtryk er desuden de gule mursten, den rød/brune træbeklædning, de grønne hegn, kantede stisystemer, hække af bøg og liguster samt træarterne seljerøn, æble, tjørn og kirsebær.

Men tiden præger vores udearealer på en anden måde end bygninger. Det grønne gør ikke så meget væsen af sig, men gror (eller forgår) alligevel støt og roligt i sit helt eget tempo. Nye behov kan vise sig pludseligt eller gradvist og kræve ændringer og tilpasninger på områderne. Derfor er de grønne linjer heller ikke længere så tydelige, og det grønne formsprog og karakter står derfor mere uklart i dag. Det er domineret af åbne, klippede græsflader og klippede blandingshække. Flere træer og beplantningsvolumener mistrives og mange er allerede væk. Vi ser et stort potentiale i områ-

dets karakter og fortælling, der ikke udnyttes til fulde i dag.

I gennem vores besøg og arbejde med Hyrdeengen, har vi defineret delområder at slå ned på:

1. Ankomstområdet, 2. Forarealer ved gavle, 3. Plantebede ved stikveje, 4. Dobbelthække langs stikveje, 5. Bygningsnære grønne arealer, 6. Volden, 7. Fodboldbanen.

I denne helhedsplan har vi undersøgt, hvordan de syv områder hver især kan støtte op om et fælles helhedsgreb, hvor anlæggets rammer og potentiale udnyttes til fulde.

Udviklingsplanen er med til at sikre en kontinuitet i udviklingen af de grønne områder og bidrage til en styrket helhedsoplevelse af boligområdet.

Gennem tekst, tegning og diagrammer beskriver planen såvel overordnede principper, som konkrete tiltag og indsatser, der tilsammen vil styrkede landskabelige kvaliteter i området.

Fotoregrering af materialiteter, rum og stemning

Eksisterende forhold

Plantegning, eksisterende forhold 1:2000

Udviklingsplan

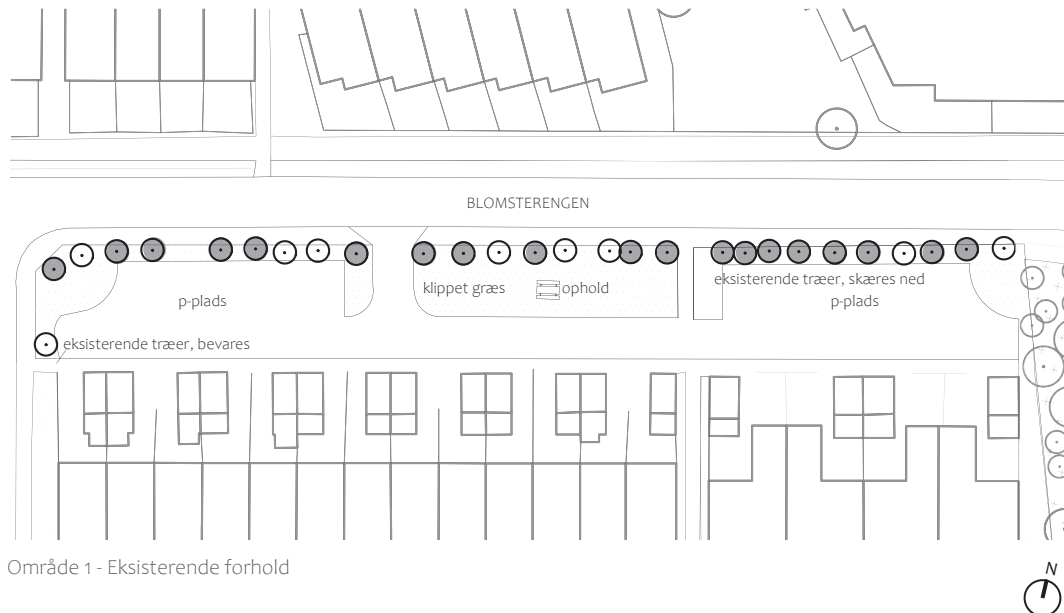

Plantegning, fremtidige forhold, 1-2000

1. Ankomstområdet

EKSISTERENDE FORHOLD

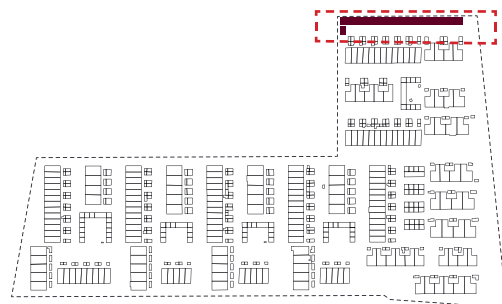

Område 1 - Eksisterende forhold

- Usunde træer, skæres ned.
- Sunde træer, bevares

I ankomstområdet langs Blomsterengen opdeler en grøn kantzone Hyrdeengens parkeringsplads fra vejen. I dag består kantzonen af en smal skråning med klippet græs og en række seljerøn. En del af træerne viser tegn på dårlig trivsel, sandsynligvis pga. komprimeret jord, salt og muligvis manglende vand og næring. De uensartede træer på række giver et sølle udtryk, som ikke er bebyggelsen værdig.

Midt på strækningen findes en klippet plæne med en flisebelægning til ophold. Arealet opleves i dag åbent og uden læ og rumlig afgrænsning. Ny beplantning kan hjælpe med at skabe læ, rumlig afgrænsning, afskærmning mod vejen og en mere hyggelig opholdsplads.

Områdeoversigt, placering af område 1

I trærækken af seljerveien er størstedelen i dårlig stand. Bepantningen trænger til fornyelse.

Fremtidige forhold på ankomstområdet

Område 1 - Fremtidige forhold

- Eksisterende træer
- Ny beplantning

I dette forslag bevares den grønne kantzones funktion, der opdeler og afskærmer Hyrdeengen mod trafikken på Blomsterengen. Vi har undersøgt tre forskellige løsninger, der på forskellig vis bevarer og styrker den grønne kantzone. I alle tre forslag anbefaler vi, at de sunde træer bevares og de skrantende træer skæres ned. De tre forslag er beskrevet på de følgende sider. Vi tror mest på robustheden i forslag 1, hvor de usunde træer skæres ned, og der indplantes nye buske. Mange af denedskårne træer vil skyde fra stubben og danne nye flerstammede træer eller buske. Tilsammen vil de afskærme stort set hele området.

Derudover ser vi en kvalitet i at tilføje en rumskabende beplantning på det åbne opholdsareal mellem parkeringspladserne, så der skabes en mere tryk og hyggelig opholdsplads for beboerne.

ØKONOMI

Overslag på baggrund af forslag 1:

19 træer, som er i dårlig stand. skæres ned: kr. 20.000,-

Rydning af græs, og stammer incl. deponering: kr. 25.000,-

Jordbearbejdning, levering og udlægning af jordforbedring: kr. 25.000,-

Levering og plantning af buske:

Buske: 60-80, 1/2. 2 stk./lbm kr. 70.000,-

Indplantning af buske / mindre træer på opholdspladsen. Arter som taks, Rose Helena 'Lykkefund', Uægte Jasmin og Dronningebusk. kr. 25.000,-

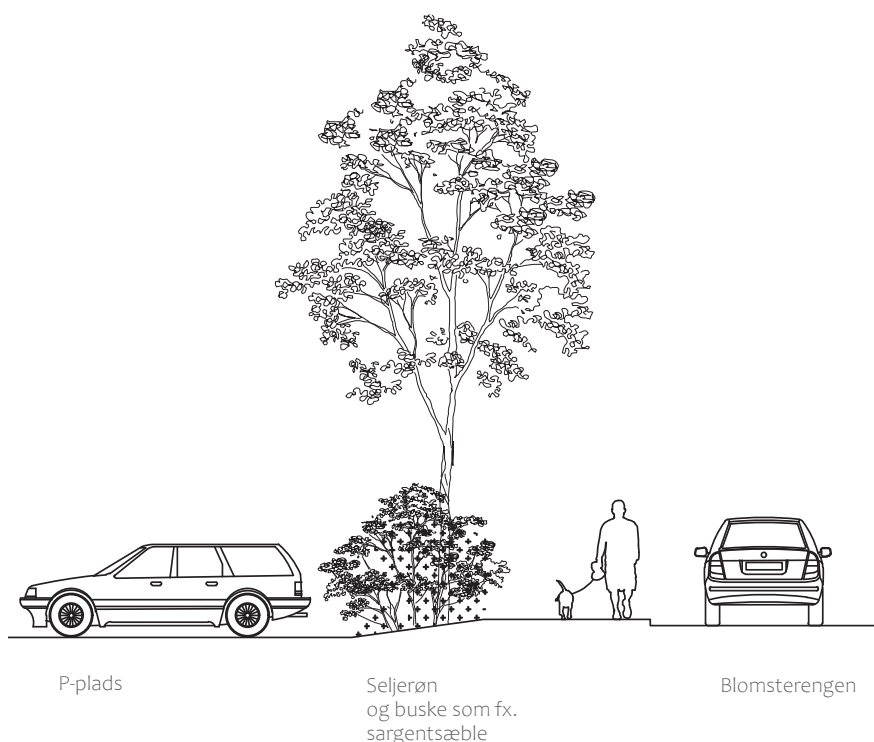
Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning: kr. 25.000,-

Økonomisk overslag, i alt inkl. moms:

kr. 190.000,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding.

FORSLAG 1

Lavere buske

I dette forslag skæres de usunde træer ned, og der plantes til med fritvoksende buske som fx. sargentsæble. Fra stubbene af de nedskårne seljærøn mindre, flerstammede træer vokse op. Dermed skabes en afskærmende, grøn kant af lavere, fritvoksende buske og små flerstammede træer, der har samme udtryk som beplantningen på volden.

Fordele: Vi beholder flere af de eksisterende træer og kan opnå et lavt levende hegn af buske, der forstærker de forskellige årstiders udtryk med hvide blomster, røde bær og efterårsfarver.

Ulemper: Dette forslag kræver en mere omhyggelig drift, hvor buskene ikke bare klippes som hæk, men tyndes og foryngelsesbeskæres for at opnå et velholdt, frodigt og blomstrende udtryk. Nyplantninger skal vandes 1-2 år efter plantning efter behov.

Planteforslag: *Malus sargentii*, Sargentsæble, *Viburnum opulus*, kvalkved.

Sargentsæble med frugt

Blomstrende sargentsæble

FORSLAG 2

Bøgehæk

For at afskærme P-pladsen mod vejen kunne etableres en bøgehæk eller bøgepur (pur= meget bred hæk) i en max højde på 140 cm. I denne pur kunne indplantes enstammede seljerøn, og eksisterende træer bevares. Det er en beplantning, som vil skabe en rumlighed i et arkitektonisk stringent udtryk, der mimer de mange kanter inde i Hyrdeengen.

Fordele: En robust løsning, som benytter en af bebyggelsens oprindelige landskabsarkitektoniske idéer. Når hækken er etableret vil denne være nemmere at vedligeholde for driften.

Ulemper: Bøgehækken vil skulle hjælpes ekstra med vanding under eksisterende træer. At få etableret vanding med drypslange til hækplanterne forudses at volde så store problemer, at dette forslag ikke kan realiseres. Vær opmærksom på, at der kan falde bær fra seljerøn. Så længe rønnetræerne er små, vil bærene dog lande i bøgepurret.

Planteforslag: *Fagus sylvatica* som pur, Bøgepur/hæk

Sorbus intermedia, Seljerøn som opstammet træ.

Seljerøn som træ sammen med bøgepur er et eksisterende motiv i Hyrdeengen. Dette motiv kan gentages i den grønne kantzone

FORSLAG 3

Grønt hegn

Det tredje forslag er at placere et hegn langs stien ved Blomsterengen. Op ad heget plantes slyngplanter. Det klippede græs ind mod parkeringspladsen erstattes af vildengsbeplantning. Vildengsbeplantningen vil være et nyt beplantningsudtryk i bebyggelsen.

Fordele: Man opnår et let og blomstrende udtryk, samtidig med at heget giver en fast barriere mellem parkeringspladsen og vejen.

Ulemper: Denne løsning er mere kompleks og dyrere i anlæg. Stolper skal støbes ned og holdbarheden er begrænset.

Selvom driften ikke er så omfattende, kræver denne type anlæg tilsyn, punktvis lugning og stillingtagen til væksten.

Planteforslag: *Hydrangea anormala* ssp. *Petio-laris*, Klatrehortensia.

Stauder og et-årige blomster til vildeng.

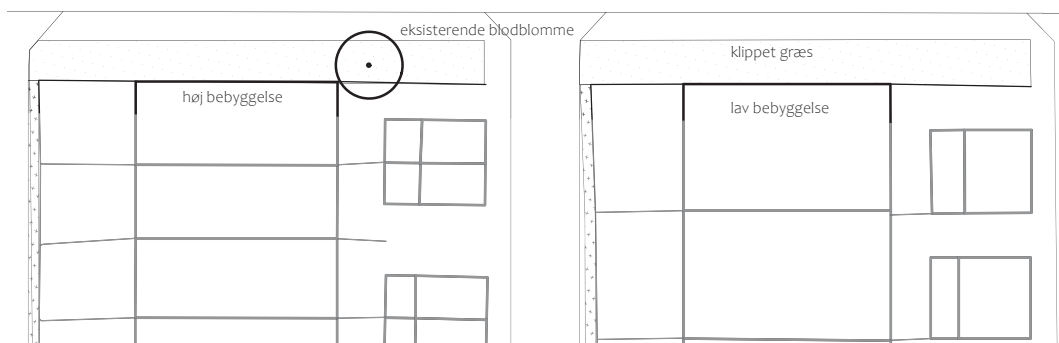
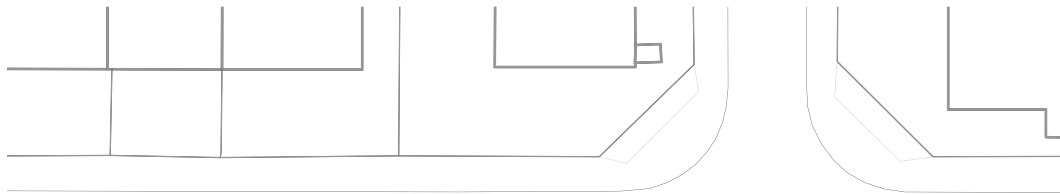
Vildengblanding fra Wiild

Klatrehortensia, *Hydrangea anormala* ssp. *petiolaris*

2. Grønne forarealer ved gavle

EKSISTERENDE FORHOLD

Område 2 - Eksisterende forhold

 Eksisterende træer, bevares

De grønne forarealer ved gavlene på Hyrdeengen er åbne, klippede græsarealer, hvor nogle har enkeltstående kirsebær- eller blodblommetræer. De hegn der grænser op til gavlene har forskellige udtryk, men er primært grøntmalede træhegn. Op ad flere hegn vokser der klatreplanter, mens andre er helt frie. Enkelte steder grænser den rødbrune carport op til forarealet. De gule gavle er i to typologier og niveauer.

Generelt fremstår arealerne tomme og ensformige.

Vi vil arbejde for et udtryk som giver en smuk, værdig ankomst med en klar identitet der danner et fint modspil til de præcise gavle.

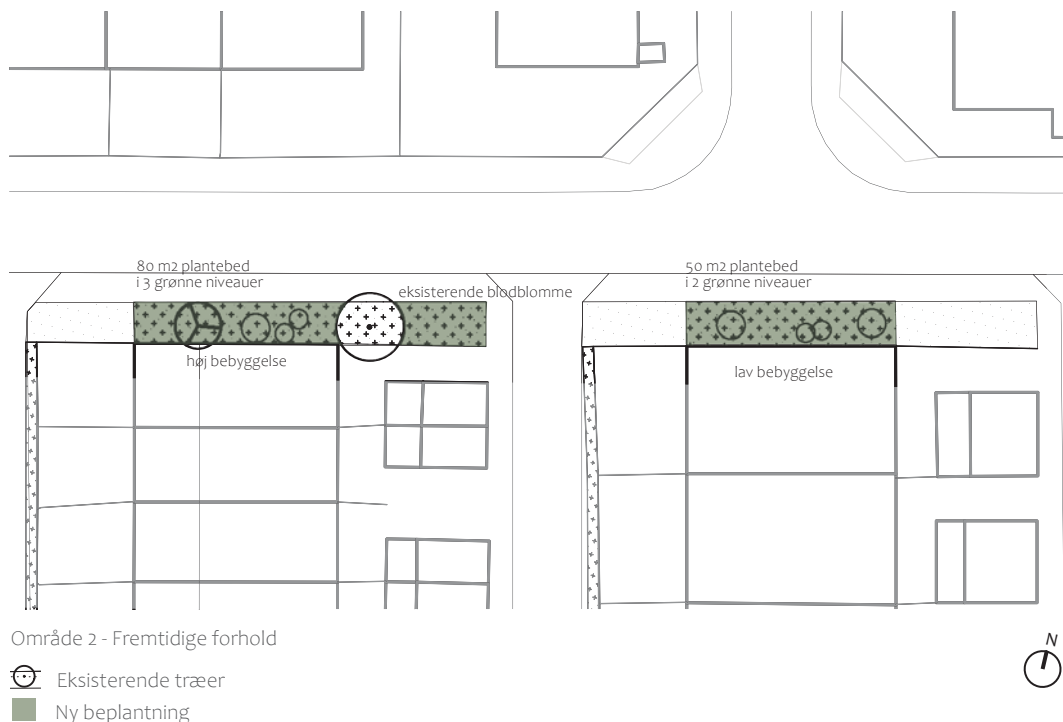

Områdeoversigt, placering af område 2

De åbne klippede græsarealer dominerer på forarealerne ved gavlene

Fremtidige forhold på grønne forarealer ved gavlene

Område 2 - Fremtidige forhold

- Eksisterende træer
- Ny beplantning

På de grønne forarealer ved gavlene foreslår vi at indplante flere træer samt nye store planterbede, så der skabes en smuk ankomst, der både tilbyder en højere grad af biodiversitet, så vel som en sanselig oplevelse for besøgende og forbipasserende. Den nye beplantning skal have et samlende, let udtryk. Arterne er valgt, så farver, strukturer og volumener står flot til de gule gavle og eksisterende træer.

Beplantningsprincippet for gavlbeplantningen er nye, store firkantede bede ved hvert hus. Bedene strækker sig fra 80 cm fra gavl til fortov. Der forbliver klippet græs på siden af bedene. I bede ved de høje gavle kan der plantes i tre niveauer; høje opstammede træer, mellemhøje flerstammede buske og lavt bunddække. De høje træer opstammes for at der dannes et tydeligt rum under trækroenerne og for at tydeliggøre de tre kronelag i beplantningen. For at skabe en sammenhæng med bygningsvolumenerne plantes de opstammede træer kun ved de høje gavle. Under træerne foreslår vi, at der indplanter

et bunddække af robuste stauder, der tåler halvskygge og tørre forhold. Det kan enten være et blandet staudebed af 2-3 arter eller en monokultur af samme art. Der kan evt. lægges blomsterløg i bedene for at forlænge sæsonens blomstring.

ØKONOMI

Overslag for to gavlarealer med samlet areal på i alt 240 m²

Rydning af græstørv, 130 m²:

kr. 10.000,-

Jordforbedring, 130 m²:

kr. 20.000,-

Plantning af paradisæbletræ, 1 stk:

kr. 6.000,-

Plantning af prydbuske, 5 stk.:

kr. 5.000,-

Indplantning af stauder, 130 m²:

kr. 75.000,-

Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning (der kan være ledninger i jord):

kr. 30.000,-

Økonomisk overslag, i alt inkl. moms:

kr. 144.500,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding.

Principsnit A - Høje gavle

Ved de høje gavle plantes i tre niveauer - bunddække, flerstammede buske og træer

nyt plantebed i 3 grønne niveauer

Principsnit B - Lave gavle

Ved de lave gavle plantes i to niveauer - bunddække og flerstammede buske

nyt plantebed i 2 grønne niveauer

Planteforslag:

Træer

Blodblomme, *Prunus nigra*
Fuglekirsebær, *Prunus avium* 'Plena'.
Ildløn, *Acer ginnala*

Flerstammede opstammede buske

Korea kornel, *Cornus kousa*
Bærmispel, *Amelanchier*
Kvalkvæd, *Viburnum opulus*
Dværg blodblomme, *Prunus cistena*
Paradisæble, *Malus baccata*

Bunddækkende stauder i bede:

Forslag 1, blandede stauder:

Storkenæb, *Geranium* (evt. *marchrorrhizum*,
phaeum, *cantabrigiense* el. *lign.*)
Løvefod, *Alchemilla mollis*
Katteurt, *Nepeta faassenii*
Dværg Due-skabiose, *Skabiosa columbaria*
nana

Forslag 2, monokultur (kan skifte fra bed til bed):

Storkenæb, *Geranium* (evt. *marchrorrhizum*,
phaeum, *cantabrigiense* el. *lign.*)
Løvefod, *Alchemilla mollis*
eller Katteurt, *Nepeta faassenii*

Til begge forslag: Forårsløg f.eks. Stor
snepryd, *Chionodoxa luciliae*

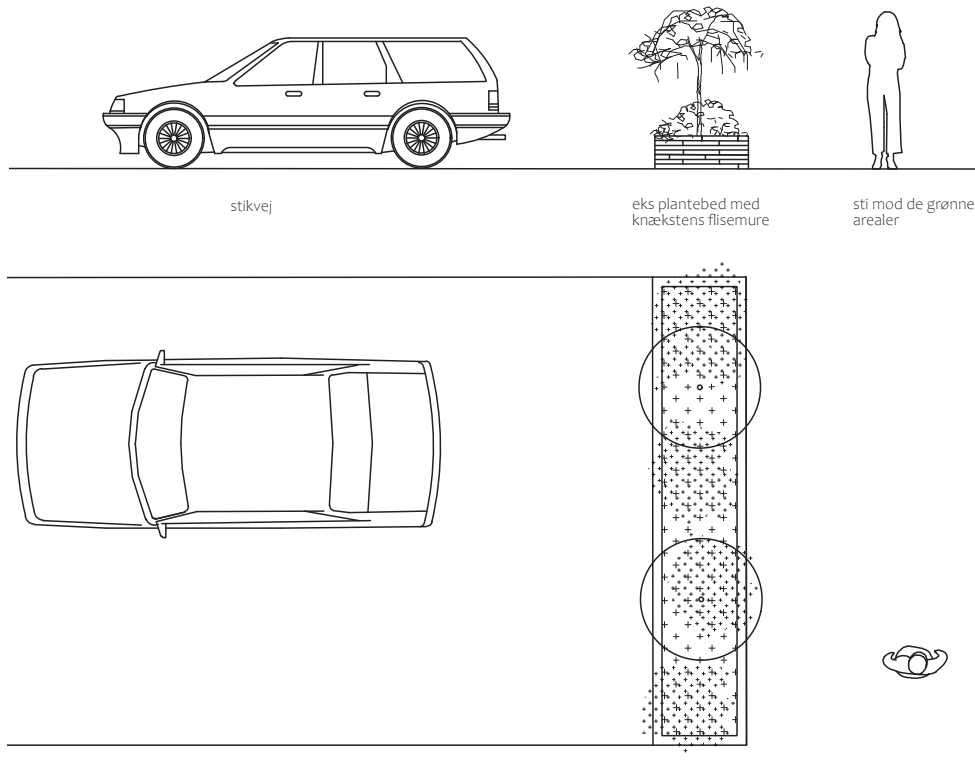
Korea kornel, *Cornus Kousa*. Her opstammet, flerstammet med åbent løv.

Stauder blandingsbed. Her Løvefod, *Alchemilla mollis* og Storkenæb, *Geranium*.

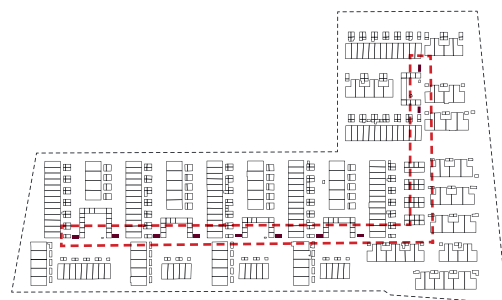
3. Plantebede ved stikveje

EKSISTERENDE FORHOLD

Område 3 - Eksisterende forhold, 1:500

For enden af stikvejene findes i dag lange, smalle plantebede, der opdeler vejen fra de fælles grønne områder. Plantebedene er i brystningshøjde (sv.t. ca. 150-175 cms højde), og dette skaber en tydelig, rumlig opdeling mellem biler og gående og samtidig forbinder de to rum visuelt. Bedene har en kant i knækstens flisemure, hvilket er meget tidstypisk for bebyggelsens tilblivelse. Det er dog også et materiale, der ofte giver problemer i vedligeholdelsen. Der er meget synligt beton, og beplantningen tørrer ofte ud i smalle højbede. I størstedelen af bedene er der plantet hvidbroget benved og små hængepil. I de to nordlige plantebede er der bøgehække, den ene med seljerøn. Beplantningen varierer meget i kvalitet, og bedene trænger til en renovering.

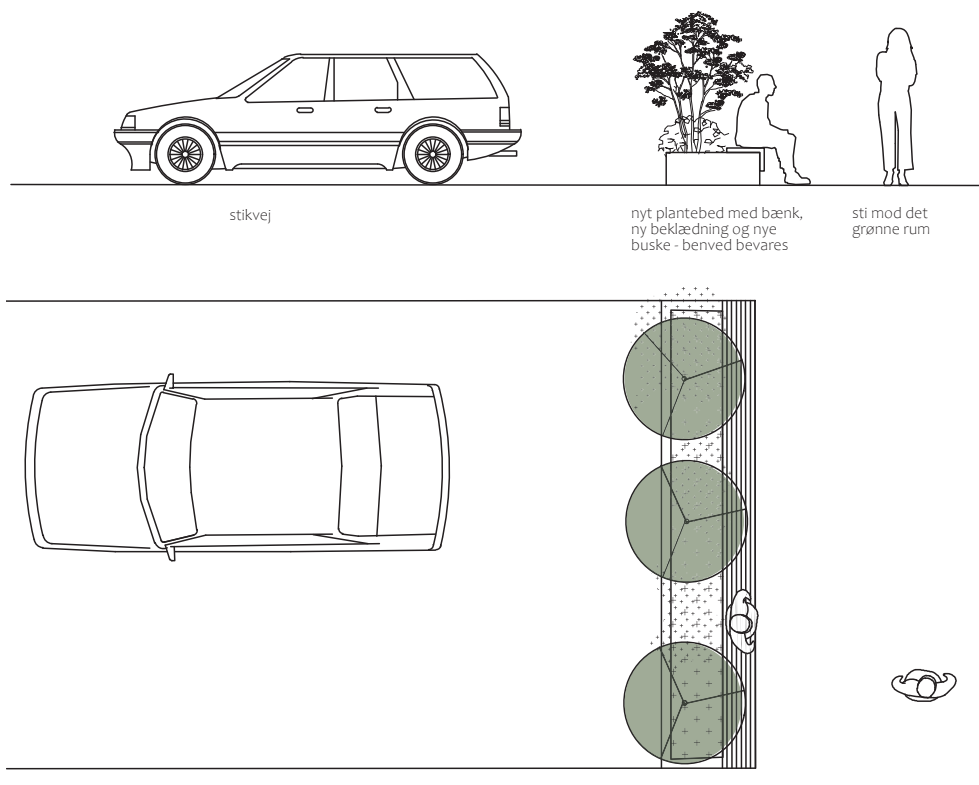

Områdeoversigt, placering af område 3

De smalle plantebede opdeler rummet og flowet mellem de bløde og hårde trafikanter

Fremtidige forhold i plantebede ved stikveje

Område 2 - Fremtidige forhold, 1:500

■ Ny beplantning

Funktionen i de grønne, rumdelende plantebede skal bibeholdes, men materiale og beplantning kan fornyes.

Vi foreslår, at knækstens-flisemurene fjernes og erstattes af plantekummer i træ eller metal. Et godt valg kunne være kummer af robinietræ, som er et bæredygtigt materiale med lang holdbarhed. Plantekasserne skal beskyttes mod påkørsel og kunne tåle påvirkning ved snerydning.

Alternativ til træ eller stål kunne være en ny betonmur som bliver sat op i et eller fire stykker eller en stablet mur som limes sammen.

På plantekummen kan der evt indbygges en bæk mod det grønne rum.

Vi foreslår at bevare de robuste benved, men at erstatte de små hængepil med lettere, mindre buske, så som dværgmispel, uægte jasmin eller dværgsyren, der passer bedre til områdets eksisterende beplantning. Den nye beplantning skal bevare den eksisterende rumlige opdeling, og den samlede højde på kumme og bed bør være 150-180 cm.

Vi foreslår at plante i buske i kummerne for at opnå den bedste rumdelende effekt, men plantes der også (små) træer her, kan opstamning ske gradvist, efterhånden som træerne vokser op.

ØKONOMI

Overslag for 1 plantekumme L: 5m x B: 1m x H:0,5m

Rydning og bortskaffelse af betonfliser, 1,2 m³: kr. 5.000,-

Plantekasse af robinieplanker eller cortenstål, L: 5m x B: 1m x H:0,5m:

kr. 50.000,- - 75.000,-

Plantearbejder inkl. udlæg af supplerende muld, 5 m²: kr. 5.000,-

Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning: kr. 15.000,-

Økonomisk overslag, i alt inkl. moms:

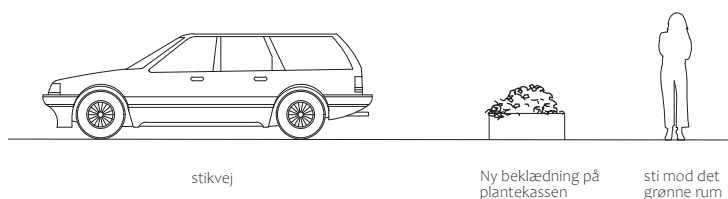
kr. 75.000,-

Evt. ny betonplantekasse kunne etableres for omkring kr. 40.000,

I plejen må man forvente udgifter til etableringspleje og vanding.

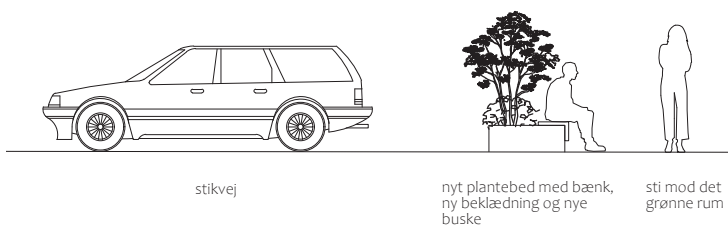
Principsnit A - Ny plantekasse

Knækstensflisemure fjernes og der laves en ny plantekasse i træ eller metal

Principsnit B - Buske og bænke

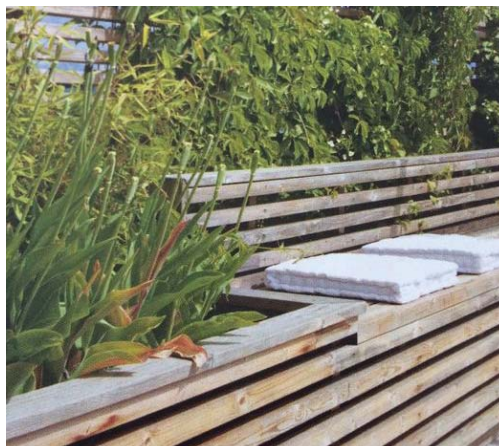
Nye buske indplanteres i bedene. Der kan evt inbygges en bæk mod det grønne rum

Planteforslag:

Genbrug af de eksisterende Hvidbroget benved, *Euonymus fortunei* 'Emerald gaiety'

Dværgsyren, f.eks. *Syringa meyeri* 'Palibin'
Dværg Bærmispel, *Amelanchier laevis*
Uægte jasmin F.eks. *Philadelphus* 'Dame Blanche', som er en lille og langsomtvoksende busk.

Kombineret plantekumme og bæk i træ

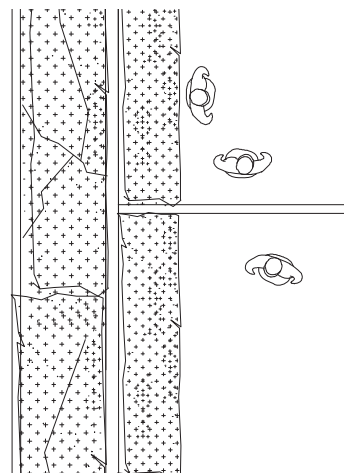
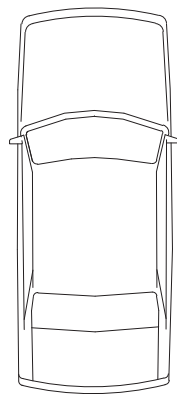
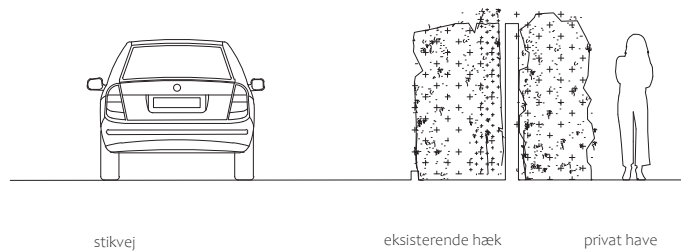
Eksisterende hvidbroget benved

Bærmispel i høstfarver

4. Dobbeltthække langs stikveje

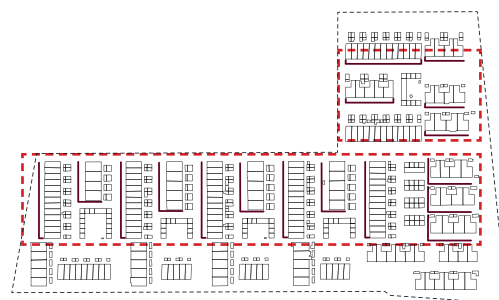
EKSISTERENDE FORHOLD

Område 4 - Eksisterende forhold

Hækkene langs stikvejene har et lidt rodet udtryk. Der er mange dobbeltthække, som gør vedligeholdelse besværlig, bl.a. fordi de nogle steder vokser sammen.

Ved to af stikvejene er der ligusterhække, og det skaber et mere ensartet udtryk. Der skal findes et samlet princip, så der kommer en mere klar og tydelig karakter i området, som også er lettere at vedligeholde.

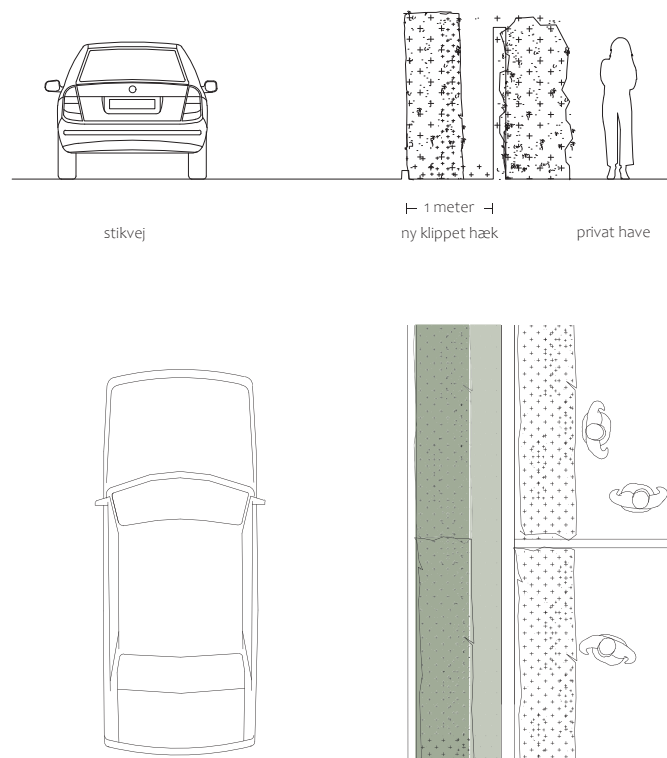

Områdeoversigt, placering af område 2

De skiftende hække og hegn giver et lidt rodet udtryk langs stikvejene

Fremtidige forhold for dobbelthække langs stikveje

Område 4 - Fremtidige forhold

■ Ny beplantning

Vi har undersøgt fire forskellige forslag til, hvordan området kan udvikles til et mere ensartet udtryk. Med udgangspunkt i den arkitektoniske ide og de eksisterende forhold vil vi anbefale, at der arbejdes videre med at plante en ny ligusterhæk (forslag A), som kan klippes på begge sider. På enkelte stikveje er der plantet ligusterhæk - de andre kan følge med i denne helhed. Hækken skal fremover holdes fri for andre arter, der vokser op i hækken. Der kan tilføjes et bunddække under hækken, så som Liden singrøn, *Vinca minor*.

ØKONOMI

Overslaget er beregnet for rydning af 200 lbm hæk svarende til et areal på 300 m² med hæk, græs og buske.

Rydning og bortskaffelse af beplantning, 150 m²:
kr. 8.000,-

Rydning og bortskaffelse af græstørv, 150 m²:
kr. 10.000,-

Levering og udlæg af ny muld (7 cm), 300 m²:
kr. 15.000,-

Levering og plantning af ligusterhæk, barrodsplanter 80- 100 cm 5 stk/lbm, 200 lbm:
kr. 50.000,-

Udsåning af græsfrø, 200 m²:
kr. 5.000,-

Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning:
kr. 15.000,-

Økonomisk overslag for 200 lbm, i alt inkl. moms:
kr. 103.000,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding.

Forslag A - klippet hæk

De eksisterende blandingshække fjernes og erstattes med en ny ligusterhæk, der skaber et ensartet udtryk i området. Hækken placeres med afstand til hegnet, så der gives plads til at klippe bagsiden.

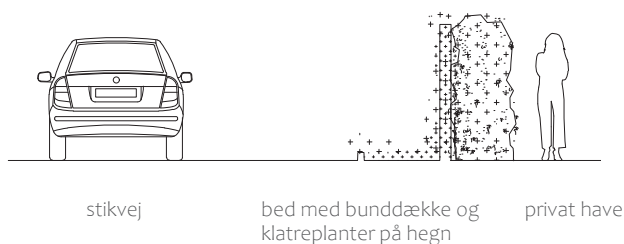
Forslag B - fritvoksende hæk

De eksisterende blandingshække fjernes, og der plantes nye fritvoksende hække, så som liguster, uægte jasmin, kvalkved eller samt et grønt bunddække. De fritvoksende hække skal udtyndes - ikke klippes.

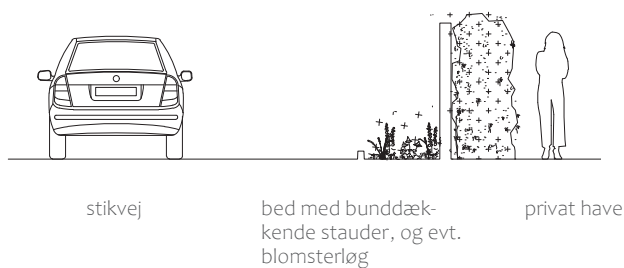
Forslag C - bunddække og klatreplanter

De eksisterende blandingshække fjernes, og der plantes bunddækkende planter samt slyng- og klatreplanter, til at kravle over hegnet. Eksempler på arter, storbladet vedbend, klatrevildvin, klatrehortensia.

Forslag D - staudebed

De eksisterende blandingshække fjernes, og der anlægges et blomstrende staudebed langs hegnet. Det skal overvejes om hegnet til de private haver skal udskiftes, så der skabes et ensartet udtryk langs vejen

Ligustrum vulgare (evt. 'Liga'), Alm. Liguster

Vinca minor, Liden singrøn, en robust bunddækkende plante, der ofte bruges i halvskygge til skygge.

Philadelphus virginalis, Uægte jasmin, som løvfældende fritvoksende hæk.

Hedera helix, vedbend er stedsegrøn og dækkende. Meget robust og kraftigt voksende; Kan overtage et område.

5. De bygningsnære grønne arealer

PRINCIPPER, MÅL OG EKSEMPLER

En bænk placeret frit med ryggen mod legepladsen.

Det kan være rart at sidde på en bænk med noget grønt i ryggen

Åbne, klippede græsflader.

Strukturel variation med bede og buske giver flere oplevelser.

Vores tilgang til fornyelse af beplantningen nær bygningerne er at:

1) give karakter og identitet til de enkelte delområder, så hele området fremstår som en helhed, men med forskellige rumdannelser, der giver varierede oplevelser. Vi tager udgangspunkt i den eksisterende beplantning og dens kvaliteter, samt i de arkitektoniske linjer, der oprindeligt er lagt.

2) give beplantningen en større strukturel variation og tydeligere markering af årstiderne. Det vil sige at skabe flere lag i beplantningerne, og hvor den enkelte arts særkende kommer mere til sin ret.

Blomstrende og bærbærende buske plantes ind for at bidrage til årstidsvariationen. Dog er det ønsket, at disse holdes væk fra gangarealerne. De eksisterende tjørn, som i dag nogle steder står langs med stierne bør ikke skæres tilbage, selvom bærrerne er uønskede. En beskæring vil både ødelægge tjørnens udtryk med den flotte kronestruktur og skade deres sundhed.

3) fremme biodiversiteten. I arbejdet med at skabe variation i beplantningen vælger vi planter, som er værtsplanter for insekter, eller som er værdifulde pollen og nektarkilder. Mere konkret betyder det, at vi ønsker at skabe forskellige biotoper og mikroklimater ved at plante tæt eller spredt, eller ved fx at skabe områder med dødt ved, småsten og grus.

Ved at arbejde med vilde blomster i afgrænsede felter vil antallet af græsklipninger på disse områder minimeres til 1-2 gange årligt. Herved mindskes risikoen for rod- og barkskader på de træer der står her.

Færre græsklipninger og de blomstrende urter bidrager både til biodiversiteten og oplevelsesværdien.

(Se også Hyrdeengens biodiversitetsscore på s. 44-45)

Øverst: Stien løber gennem hele området
Nederst: Opholdsplads med bænke

Øverst: Forskellige oplevelser med sol og skygge på stien
Nederst: Pergolaen danner et frodigt rum og plads til ophold

Centralt i de bygningsnære områder er fire ”gårde” med grønne lommer mellem skure nord for stien og plæneområde syd for stien. Områdets beplantning ved de bygningsnære arealer består primært af mindre træer, klippede hække og pur (brede hække) samt enkelte buskgrupper i store sammenhængende græsflader. En del af træerne langs stier og veje trives dårligt, sandsynligvis pga. komprimeret jord. og måske saltskader. En del træer i græsplænerne står udsat og alene. Beplantningen er generelt aldrende og trænger til en fornyelse.

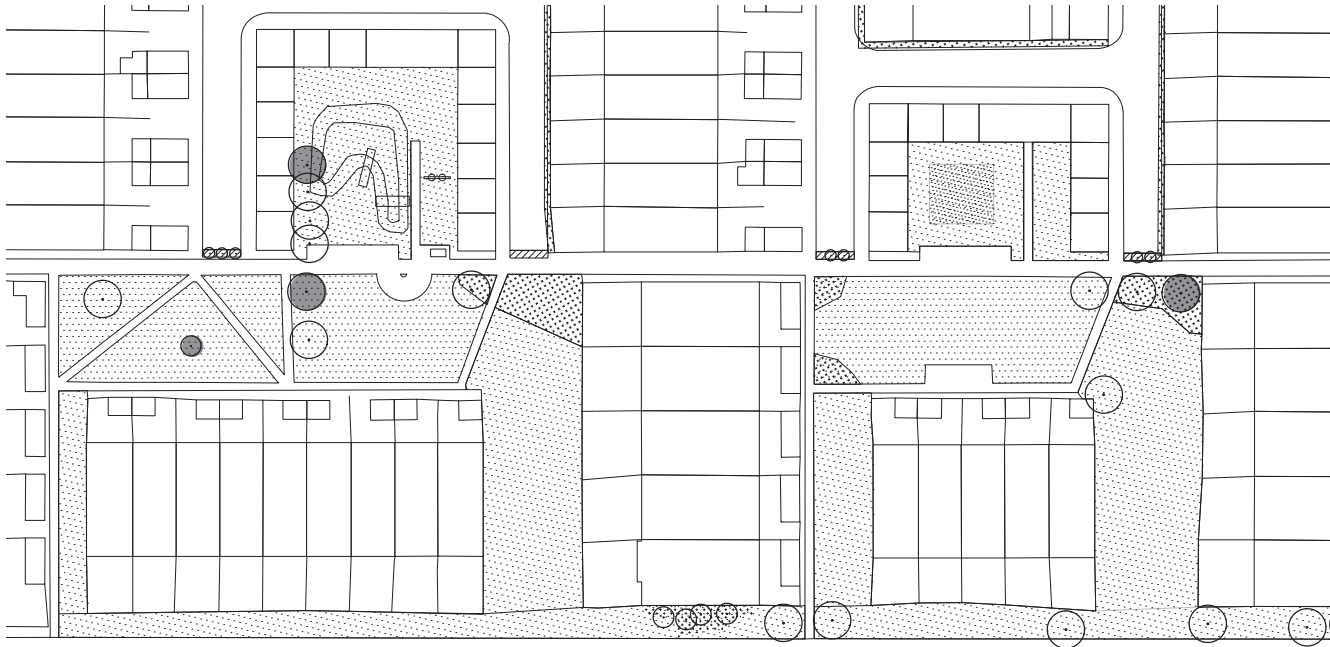
Vi vil gerne give hver gård sin karakter og identitet. Den tværgående sti, som løber gennem områderne er den nerve, som binder det hele sammen.

Vi ønsker, at stien skal have et tydeligt forløb med forskelligartede oplevelser fra den ene ende til den anden, så man ikke er i tvivl om, hvilket gårdrum man befinder sig i. Derfor foreslår vi at indrette gårdene, så deres forskelligartethed bliver meget synlig helt tæt på stien. Med samme sigte kan del af stien overdækkes med en pergola.

I dag er stien udvidet med rektangulære pladser ud for legepladserne. Her er belægningen slidt og trænger til en udskiftning. Vi foreslår vi at fjerne belægningen og etablere ny beplantning eller græs. På den måde kan stien genfinde sin stringente form, og beplantningen blive mere sammenhængende. Bænke til ophold placeres på områderne med legepladser og plæner eller under pergolaen.

Bygningsnære grønne arealer

EKSISTERENDE FORHOLD

Plantegning, eksisterende forhold, 1:1000

● Usunde træer, fjernes

⊗ Sunde træer, bevares

1. GÅRD

Legepladsen er anlagt på en vold, hvilket giver mulighed for leg i terræn.

Af den oprindelige række af røn er kun 2 træer i nogenlunde trivsel, resten trænger til udskiftning. Der ønskes mindre træer, som ikke er bærbærende. To kirsebærtræer i plænen fremstår forpjuskede og stagnerede i væksten, mens en hanesporetjørn op mod stien er i god trivsel. Haverummet mellem husene er en åben plæne uden yderligere beplantning.

Åbne græsflader med geometrisk stisystem

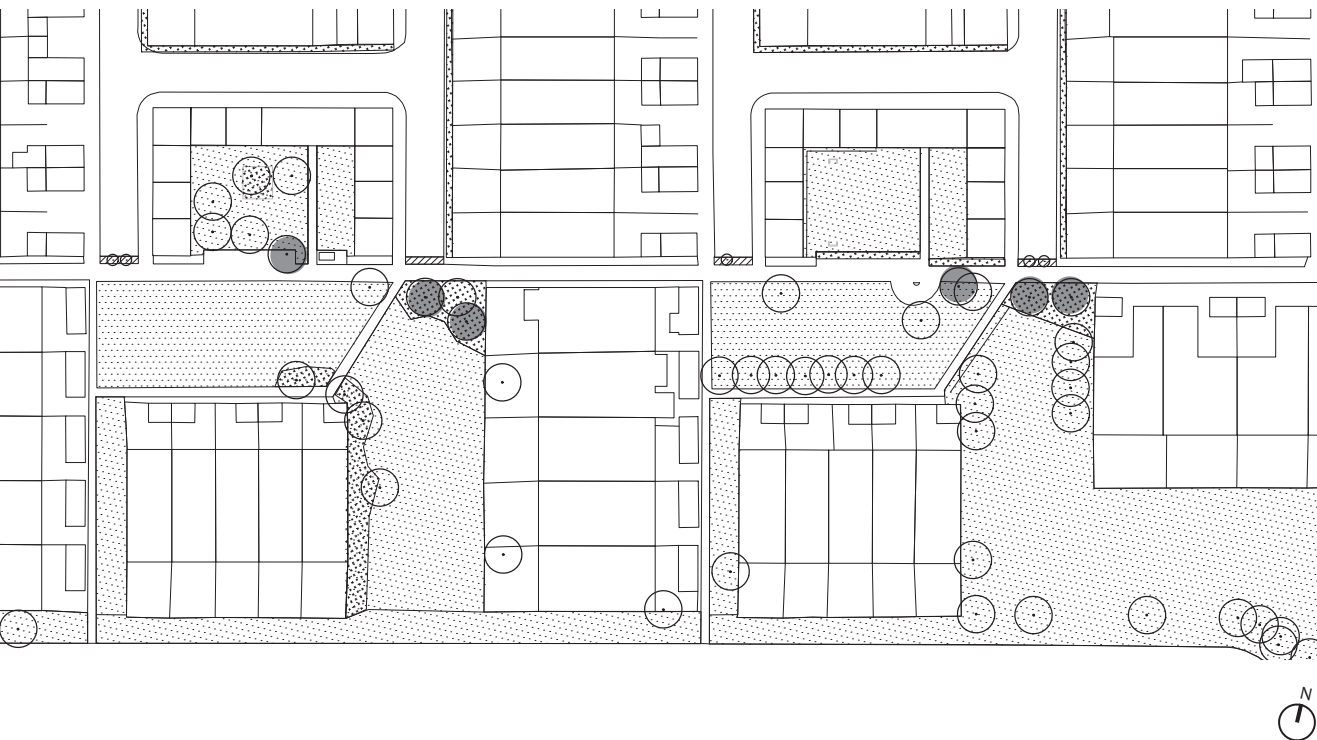
2. GÅRD

På denne legeplads er underlaget sand med en høj rutschebane og et klatrestativ.

Der er ingen beplantning på legepladsen. På græsplænen langs stien er dronningebuske, kirsebærkornel og hanesporetjørn alle i god trivsel. Et enkelt træ i den brede hæk på hjørnet er dødt og skal fjernes. Haverummet mellem husene er en åben plæne med en enkelt tjørn.

Mellem husene: en åben plæne med en enkelt tjørn

3. GÅRD

Legeområdet er her beplantet med paradisæbletræer, som vokser fint. Græsplænen er åben og stort set uden beplantning. Haverummet mellem husene er beplantet med buske og enkelte træer langs den vestlige side. Træerne i denne gård (birk, røn og tjørn) er alle i halvdårlig trivsel, dvs. de vokser ikke i højden mere, og nogle har døde grene.

Paradisæbletræerne trives

4. GÅRD

Hvor de andre gårdrum har en legeplads er der her en boldbane. Mod stien er boldbanen afgrænset af en bøgehæk. På plænen på den anden side af stien, står en række æbletræer. De har engang været en del af en oval, formet af en gruppe æbletræer. I haverummet mellem husene er cirka halvdelen af de oprindelige æbletræer også væk. Alle de tilbageværende æbletræer er i nogenlunde god trivsel.

De resterende æbletræer fra den oprindelige oval

Fremtidige forhold for bygningsnære grønne arealer

Plantegning, fremtidige forhold, 1:1000

- Træer, bevaret
- Træer, nye
- Ny beplantning

1. AKTIV LEG OG PARK

Her ønsker vi at styrke de oprindelige linjer i beplantningen. Det sker bl.a. ved at tilføre nogle enkelte træer langs den lave vold i tilstrækkelig afstand fra garagerne til at det ikke giver bær eller blade i tagrenderne. Sammen med en pilehytte og mindre buske vil det forstærke legepladsens naturlige og eventyrlige udtryk. Græsplænerne får et parkagtigt præg med grupper af blomstrende buske og små træer som Koreakornel, dronningebusk, bærmispel og uægte jasmin, dog ingen bærbuske tæt på gangstierne.

2. SKOVLEGEPLADS OG SKOV

Temaet for dette gårdrum er den tempererede skov. Legepladsen suppleres med træstammer til balancegang og et nåletræ - fx penselfyr - plantes i hjørnet. Stien overdækkes af en pergola, som fx. klatrehortensia og klatreroser slynger sig op ad. På græsplænerne langs stien og mellem husene plantes nåletræer som skovfyr og lærk. Under nåletræerne plantes buske som benved, korsved og kvalkved. Det er vigtige værtsplanter for mange insekter. Her danner de også et ekstra kronelag.

3. FRUGTHAVE OG SKOVHAVE

I den ene del af legepladsen plantes bærbuske, som fx. solbær og ribs. Her sættes også et bord og en bænk, som kan gøre frugthaven til et hyggeligt udflugtsmål. Langs stien sættes en række løvtræer, eksempelvis seljerøn, som er et godt biodiversitetstræ og desuden en gennemgående træsort i Hyrdeengen. Mellem husene plantes løvtræer som eg, hjertebladet el og almindelig røn for at skabe en frodig fornemmelse af skovhave.

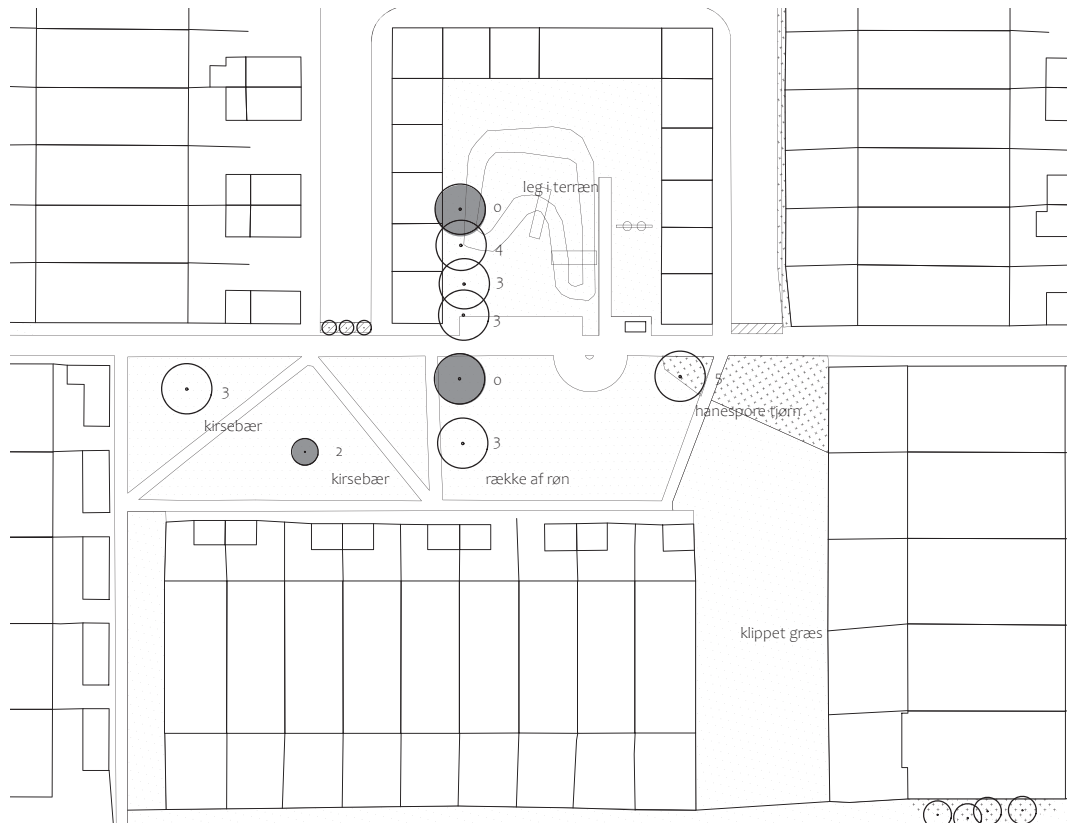
4. BOLDBANE OG ÆBLEHAVE

nye æbletræer indplantes for at rekonstruere de oprindelige planer. Det vil gøre plænen langs med stien til et haverum, hvor man er omgivet af æbletræer. Efterhånden som de eksisterende æbletræer dør bort, udskiftes de med lavere æbletræer. Højden afhænger af hvilken grundstamme de er podet på. På boldbanen plantes et enkelt løvtræ for at skabe sammenhæng med resten af beplantningen, og der sættes et par bænke til ophold.

Et detaljeret eksempel 1. gård

EKSISTERENDE FORHOLD

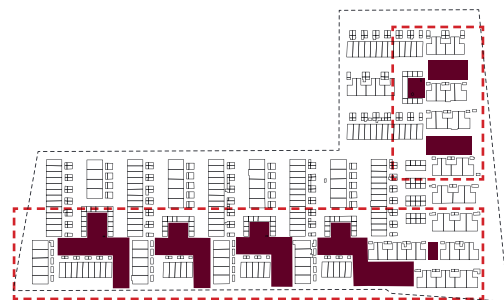
Område 5 - Eksisterende forhold, 1:750

- Usunde træer, fjernes
- Sunde træer, bevares

De eksisterende forhold i denne gård kalder på handling i forhold til

- 1) træer der er stagnerede i deres vækst eller næsten gået ud.
- 2) at skabe et mere inspirerende legemiljø ud fra de givne rammer.
- 3) at skabe mere strukturel variation i beplantningen på plæneområderne i form af flere kronelag, rumskabende beplantning og årstidsvariation.
- 4) at styrke de oprindeligt tænkte linjer i landskabsarkitekturen.
- 5) at give biodiversiteten en håndsrækning.

På kortet oven for ses, hvilke træer det vil være nødvendigt at rydde, og hvilke vi kan lade stå. Nogle af de fjernede stammer vil muligvis kunne benyttes som balancebomme på legepladsen. Alternativt kan de udlægges som dødt ved i krattet på volden og dermed være et værdifuldt bidrag til biodiversiteten.

Områdeoversigt, placering af område 5

Fremtidige forhold 1. gård

Område 5 - Fremtidige forhold, 1:750

- Træer, bevarede
- Træer, nye
- Ny beplantning

I dette forslag har vi indført flere træer og buske på plænerne, på legepladsen og på stykket mellem boligerne. Plantevalget tilgodeser biodiversiteten, skaber større årstidsvariation, spiller godt sammen med den eksisterende beplantning og tilfører beplantningen flere lag. Dette skaber rum, afgrænsning og perspektiv. Under træer og buske udsås vildengblanding, som giver en smuk afveksling i plænelaget og gode forhold for nektar- og pollensøgende insekter.

På legepladsen ønsker vi en beplantning som kan indgå i legen, som noget man kan gå ind i og bruge til hule eller gemmested, et sted men kan finde spiselige bær, og noget der forstærker de muligheder terrænet allerede giver.

ØKONOMI

Overslag er beregnet for 1. Gårdrum

Rydning og bortskaffelse træer inkl. stødfræsning, 3 stk: 8.000,-

Afrømning af græstørv inkl. bortskaffelse, 400 m2:

kr. 25.000,-

Løsning af komprimeret jord, 400 m2: kr. 10.000,-

Levering og udlæg af jordforbedring/jord, 400 m2 i 7 cm dybde: kr. 25.000,-

Levering og plantning af røn, str. 12-14, 9 stk: kr. 36.000,-

Levering og plantning af større prydbuske, 15 stk: kr. 15.000,-

Levering og plantning af mindre buske, 11 stk: kr. 5.500,-

Finplanering og udsåning af vildeng, 400 m2: kr. 20.000,-

Uforudseelige og eventuel rådgivning: kr. 40.000,-

Økonomisk overslag i alt inkl. moms: kr. 184.500,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding

6. Volden

EKSISTERENDE FORHOLD

Område 6 - Eksisterende forhold, 1:750

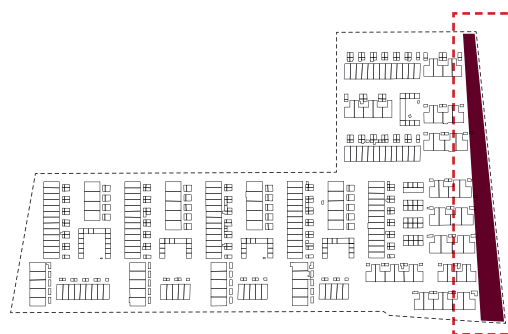
EKSISTERENDE FORHOLD

Beplantningen på volden og ved fodboldbanen fremstår som et levende hegn med forskellige arter som tjørn, røn, fuglekirsebær, pil og poppel. Poppeltræerne danner mange rodsrud og står tæt på boligerne. Med en tilvækst på op til 4 m om året, kan pil og poppel skygge langt ind i de private haver.

De store træer vil på sigt overskygge buske i bunden og det kan ende med en jordskråning med høje træer.

Træer og buske lukker næsten for passage nedenfor volden.

Overfladevand fra vold og græsarealer løber ofte ind i haverne da det ikke kan sive ned eller løbe uden om. Der ligger et eksisterende dræn, men det er sandsynligvis lukket til af rødder. Et nyt dræn forventes at gro hurtigt til.

Områdeoversigt, placering af område 6

Mellem beplantningsbæltet på volden og boligemeløber der en smal klippet græssti

Fremtidige forhold på volden

Område 6 - Fremtidige forhold

○ Træer, bevarede

■ Ny grøft

Beplantningen ryddes 1-2 meter på den nederste del af volden, alle poppeltræer ryddes og pensles forsigtigt med RoundUp på stubben. Piletræerne kan enkelte steder stynes, hvor de bliver uhensigtsmæssigt store. Styningen foretages på mellemstore grene 3-4 meter over jorden. Derefter danner træet en pæn, ny krone. Gamle pilestammer giver gode forhold for mange insekter. Fremover fremelskes små og mellemstore træarter som røn, tjørn, fuglekirsebær, navr samt blomstrende buske.

Store træer som poppel, ask, bøg og ahorn ryddes løbende ved opgravning. Området skal beholde sin karakter af tæt krat, som ikke lever plads til færdsel eller ophold på volden, som vil fremtå som en harmonisk helhed.

Ved voldfoden graves en åben grøft som kan samle og opstuve vandet. Vold og voldfod holdes fri for beplantning. Stien gives 30 promilles fald mod grøften. Grøften vil skabe andre former for plantesamfund tilknyttet både våde arealer og solbeskinnede arealer til tørre biotoper.

Der ønskes ikke permanent vandspejl i grøften.

ØKONOMI

Overslag 2022

Rydning af popler, ahorn og ask samt evt. styning af pil

Overslag i alt, inkl. moms: kr. 75.000,-

Overslag fra 2023

Rydning af beplantning 1-2 meter op på volden, så grøften kan graves:

kr. 75.000,-

Afgravning og bortkørsel af jord til grøfter:

kr. 140.000,-

Finplanering og udsåning af græs 1000 m²:

kr. 50.000,-

Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning:

kr. 60.000,-

Økonomisk overslag i alt inkl. moms:

kr. 400.000,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding.

Principsnit A - eksisterende forhold

Et vildt beplantningsbælte er placeret på volden. Høje popler og pil skygger i de nærmeste private haver, og har samtidig rødder der bevæger sig ind mod bebyggelsen. Terrænet leder afvandingen ned mod den ca. 2 meter brede græssti og videre ind mod de yderste rækkehuse.

Eksisterende bevoksning bliver omkring 35 meter høj.

Rydning af popler

Popler er vækstkraftige træer som ofte laver rodsrud og skud fra stubbe efter fældning. Da det ikke skønnes realistisk at opgrave eller fræse stubbene må det overvejes at pensle stubbene med RoundUp efter fældning. Dette for at poplerne ikke skal skyde igen og vokse 4 meter om året.

Selv om det normalt ikke er noget vi anbefaler, kan det af ressourcehensyn og af hensyn til at skabe en mere lysåben og divers beplantning på skråningen, være det rigtige at gøre i dette tilfælde. Arbejdet bør i så fald udføres af uddannet anlægsgartner med sprøjtecertifikat.

rækkehus

privat have

klippet græssti

vold med vild beplantning
Hældning 1:2

Principsnit B - fremtidige forhold

Beplantningen ryddes 1-2 meter på den nederste del af volden, alle poppeltræer ryddes. Fremover fremelskes små og mellemstore træarter som røn, tjørn, og navr samt blomstrende buske. Disse skal få lov at danne skovbryn ud over grøften men ikke i grøften. De træer som efterlades bliver max. 8-15 meter i højden. Store træer som poppel, ask, bøg og ahorn ryddes løbende med opgravning eller nedskæring. Fremtidig beplantning tænkes umiddelbart at blive op til 20 meter høje. Lavere træarter vil være billigere at holde tyndet og lysåbne. Selv en kraftig rydning vil i løbet af kort tid lukke til så det ikke bliver muligt at bevæge sig rundt eller kigge ind i haverne.

Ved voldfoden graves en åben grøft som kan samle og opstuve vandet ved store regnskyl. Grøften er 300 m. lang og kan rumme 72 m³ vand, hvilket umiddelbart skønnes at være tilstrækkeligt. Grøften er 1 meter bred og 40 cm dyb. Hvis vandet ofte stuver op er det muligt at etablere et overløb til kloak i form af en sandfangbrønd.

Eksisterende eller nyt drænrør forventes hurtigt at blive ødelagt af træernes rødder hvis det placeres i jorden. En åben grøft er nemmere at vedligeholde, og man kan se om den virker. Grøften holdes fri fra vedopvækst ved slåning 2-4 gange pr. år.

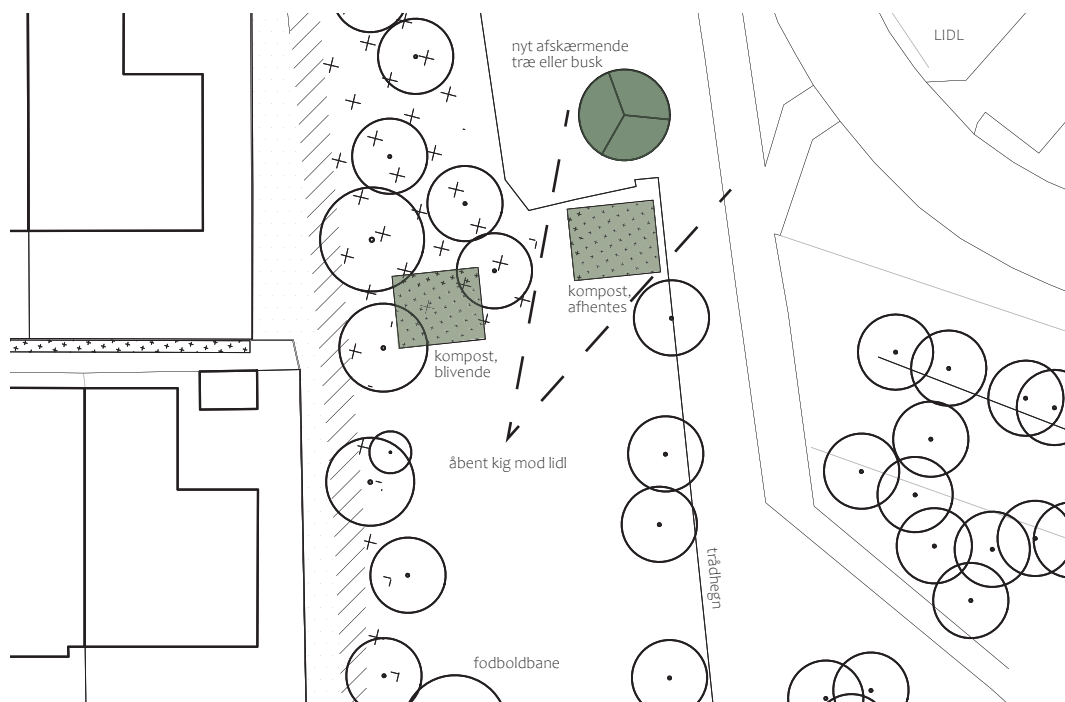
rækkehus

ny hældning på sti

ny grøft

udtyndet beplantningsbælte

7. Fodboldbanen

Område 7 - Eksisterende forhold, 1:500

Området ved fodboldbanen er indhegnet af et trådnæt. Her vokser i dag en skovranke som ryddes (graves op, da den regnes for invasiv) i stedet kan sættes andre klatreplanter f.eks. vildvin, eller Vintergrøn gedeblad.

I den eksisterende beplantning kan der etableres en kompostbunke til større grene og stammer, som ikke skal køres væk. Dermed skabes bedre vilkår for biodiversiteten.

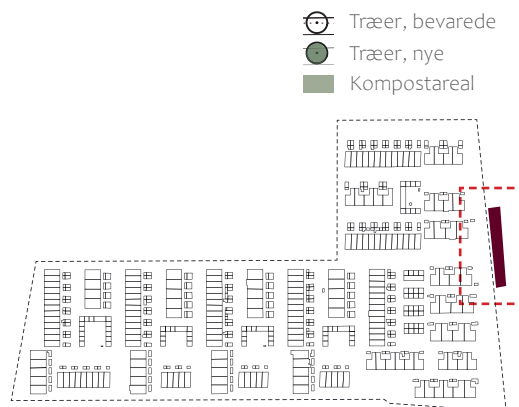
I hjørnet mod kompostområdet er der et åbent kig mod supermarkedet. Ud mod vejen foreslår vi, at der plantes en større busk eller træ, for at lukke åbningen. Det kunne være en papegøjebusk, der bliver bred, men ikke så høj og som har flotte høstfarver.

Vildvin, *Parthenocissus quinquefolia* 'Englemannii'

Gedeblad, *Lonicera Henryi*.

Områdeoversigt, placering af område 7

ØKONOMI

Rydning af Clematis og bepl. til blivende kompostbunke. kr. 6000,-

Levering og plantning af papegøjebusk, 1stk: kr. 5.000,-

Levering og plantning af slyngplanter, 6 stk: kr. 3.000,-

Uforudseelige udgifter og eventuel rådgivning: kr. 5.000,-

Økonomisk overslag i alt inkl. moms:

kr. 19.000,-

Herudover må man forvente udgifter til supplerende pleje i etableringsårene herunder vanding.

Kig mod supermarkedskiltet, der kan ses i beplantningsåbningen. I beplantningen til venstre ryddes forsigtigt så der skabes plads til en blivende kompostbunke af grene og kvas.

BIODIVERSITETS-SCORE

Forskellige tiltag og virkemidler bidrager til en større biodiversitet. Nogle meget, andre lidt mindre værdi, når man ønsker at øge biodiversiteten giver flest point - gode tiltag med mindre effekt, giver score omkring 10-20, før man har gjort en indsats for biodiversitetet. En relativt overkommelig indsats.

Gift og gødning

Have uden brug af kunstgødning
Have uden brug af sprøjtegifte

Beplantning

En kvasbunke hele året rundt
Min. 300 m. sammenhængende krat af buske/træer
Løvfældende danske buske og træer i skel/hæk/hegn
Min. 15 forskellige insektbestøvede buske og træer i haven
Uforstyrret jordbund og blade under flerårige buske og træer i skel/hæk/hegn

Store træer og dødt ved

Min. 5 store træer - min. 50 cm i stammediameter
Min. 1 veterantræ, dvs. gammelt træ med døde grene og huller, min. 40 cm i diam.
Min. 1 levende løvtræ med råd og hulhed
Min. 5 liggende/stående døde stammer, min. 2 meter lange og 40 cm i stammediameter

Urter og græsland

Blomsterbed: Min. 50 m² med min. 10 arter af insektbestøvede planter
Uslået hjørne: Min. 100 m² med min. 10 arter af danske planter, slås max. 2 gange årligt
Artsrig plæne: Min. 100 m² med min. 10 arter af danske planter
Grønt tag med planter: min. 50 m²
Grønt tag med planter: min. 200 m²
Min. 50 m² blomstereng, grønt tag, indkørsel el. grusareal med min. 20 hjemmehørende danske planter
Min. 300 m² blomstereng, grønt tag, indkørsel el. grusareal med min. 20 hjemmehørende danske planter

Eng og vandhul

Fugtige/våde områder med eng- og moseplanter, min. 50 m²
Lavninger til forsinkelse af regnvand
Vandhul/havedam

Mineraljord, diger og volde

Næringsfattig mineraljord, min. 50 m² grus, sand, småsten eller brosten
Stendige, min. 50 cm højt, 10 meter langt
Jordvold eller skrænt, min. 50 cm høj, 10 meter langt
Jordhøj eller bunke med sten eller næringsfattig jord, min. 50 cm høj og 10 m²

Husly til fugle, egern og flagermus

Bygninger, gamle træer eller redekasser med ynglende hulrugende fugle
Bygninger, gamle træer eller redekasser med ynglende pattedyr (fx flagermus)

Sted: Hyrdeengen

Dato: 3. juni 2022

De elementer, der giver størst
færre. En typisk boligforening vil
ats vil kunne fordoble pointene.

	Mulige point	Point for anlægget idag	Målsætning	Opfyldt
	2	☐ 2	☐ 2	●
	5	☐ 5	☐ 5	●
	2	☐ 1	☐ 2	●
	2	☐ 1	☐ 2	☐
	1	☐ 1	☐ 1	●
	1	☐ 1	☐ 1	●
	2	☐ 2	☐ 2	●
	2	☐ 2	☐ 2	●
	4	☐ 1	☐ 2	☐
	4	☐ 4	☐ 4	●
	4	☐ 0	☐ 4	☐
	2	☐ 0	☐ 2	☐
	2	☐ 0	☐ 2	☐
	2	☐ 0	☐ 2	☐
	1	☐ 0	☐ -	-
	1	☐ 0	☐ -	-
plantearter	2	☐ 0	☐ 2	☐
e plantearter	3	☐ 0	☐ 3	☐
	4	☐ 0	☐ -	-
	1	☐ 0	☐ 1	☐
	2	☐ 0	☐ -	-
	1	☐ 0	☐ -	-
	2	☐ 0	☐ -	-
	1	☐ 0	☐ -	-
	2	☐ 2	☐ 2	●
	3	☐ 2	☐ 3	☐
I alt	59	24	44	19